

จตุรภาคแห่งเกาะบुरु: ภาพสะท้อนระบอบอาณานิคมดัตช์
Buru Quartet : Reflections on Dutch Colonialism

ทิวาพร จันทรแก้ว^{1*} และตาทิก เอกาวาตี²

Tiwaporn Jankaew^{1*} and Tatik Ekawati²

บทคัดย่อ

บทความเรื่องจตุรภาคแห่งเกาะบुरु: ภาพสะท้อนระบอบอาณานิคมดัตช์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำการศึกษาเรื่องเล่าประวัติศาสตร์ยุคอาณานิคมช่วงราวคริสต์ศตวรรษที่18-20 ผ่านนวนิยายอิงประวัติศาสตร์จตุรภาคแห่งเกาะบुरुของนักเขียนปราโมเดีย อนันตา ตูร์ โครงเรื่องทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏอยู่ในนวนิยายได้สะท้อนให้เห็นถึงบริบททางสังคมในยุคอาณานิคมดัตช์ ไม่ว่าจะเป็น ความทันสมัย ระบบการศึกษา และระบบการปกครองของเจ้าอาณานิคมที่กระทำต่อชาวพื้นเมืองด้วยการกดขี่เอารัดเอาเปรียบจากการใช้ระบบการเพาะปลูก จนนำไปสู่การตื่นตัวของชาวพื้นเมืองจากการต่อสู้ด้วยการสร้างองค์กรชาตินิยมขึ้นมา

คำสำคัญ: ปราโมเดีย อนันตา ตูร์, หมู่เกาะอินดีส, อาณานิคมดัตช์

Abstract

Article on Buru Quartet: Reflections on Dutch Colonialism Its purpose is to study colonial history narratives between the 18th and 20th centuries. Through the author's historical novel Buru Quartet Pramoedya Ananta Toer The historical plot within the novel reflects the social context of the Dutch colonial era: modernity, education, and the colonial regime of the people. indigenous peoples by tyranny and exploitation of the cultivation system This led to the awakening of the natives from the struggle by creating a nationalist organization.

Keyword: Pramoedya Ananta Toer, Indies, Dutch Colony

---

¹ อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

² อาจารย์ ศูนย์ภาษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

*Corresponding author, E-mail: tiwaporn.kaew@gmail.com

1. บทนำ

ประเทศอินโดนีเซียได้เดินทางผ่านช่วงเวลาต่างๆ จนมาถึงยุคของการล่าอาณานิคม เป็นยุคที่ชาติตะวันตกได้เข้ามาแสวงหาบนดินแดนแห่งใหม่ เพื่อการขยายอำนาจ สำหรับชาติตะวันตกชาติแรกที่เข้ามาในอินโดนีเซียคือ โปรตุเกส มีเป้าหมายในการค้นหาเครื่องเทศที่ถือเป็นสินค้าสำคัญของโลกตะวันตก และเมื่ออำนาจของชาติโปรตุเกสเสื่อมอำนาจลง เนเธอร์แลนด์ได้กลายมาเป็นมหาอำนาจชาติใหม่ที่ได้ครอบครองอินโดนีเซียในช่วงยุคอาณานิคม และได้ขนานนามดินแดนแห่งนี้ว่า “ดัตช์อีสอินดีส” หรือหมู่เกาะอินดีส ซึ่งการปกครองของเจ้าอาณานิคมดัตช์ ทำการปกครองเป็นเวลาหลายร้อยปี หมู่เกาะอินดีสได้ผ่านการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย ทั้งการที่ชาวพื้นเมืองถูกกดขี่ ผ่านระบบการปกครองของเจ้าอาณานิคม แต่ถึงอย่างไร การเข้ามาของเจ้าอาณานิคมดัตช์ ทำให้ดินแดนแห่งนี้ได้รับการพัฒนาสู่ความเป็นสังคมสมัยใหม่ ในหลายๆ ด้าน เช่น เส้นทางรถไฟ ระบบการศึกษา เป็นต้น ความรู้และการศึกษาใหม่ๆ แบบชาติตะวันตก ถือเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ชาวพื้นเมืองเริ่มรับรู้ถึงความเป็นสมัยใหม่ที่กำลังเข้ามาเปลี่ยนแปลง จนนำไปสู่กระแสการตื่นตัวของกรเรียกร้องความเป็นชาติ ความต้องการที่จะต่อสู้ปลดแอกออกจากอำนาจของชาติตะวันตก

ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 และคริสต์ศตวรรษที่ 20 อันเป็นช่วงยุคที่ความเป็นสมัยใหม่ของโลกตะวันตกได้เข้าสู่สังคมจารีตแบบเก่าในโลกของชาวพื้นเมือง ปรามุเดีย นักเขียนคนสำคัญของอินโดนีเซียได้เขียนเรื่องเล่าประวัติศาสตร์ในช่วงเวลาดังกล่าวที่ปรากฏอยู่ในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของเขาที่เรียกกันว่า จตุรภาคแห่งเกาะบอร์เนียว ที่มีเรื่องเล่าอันกล่าวถึงจุดกำเนิดของขบวนการเคลื่อนไหวชาตินิยมอินโดนีเซียนวนิยายชุดนี้ประกอบด้วยเรื่องเล่า 4 เรื่องหลักได้แก่ แผ่นดินของชีวิต (Bumi Manusia) ผู้สืบทอด (Anak Semua Bangsa) รอยย่างก้าว (Jejak Langkah) และเรือนกระจก (Rumah Kaca) ทั้งนี้นวนิยายชุดดังกล่าวปรามุเดียเขียนขึ้นในช่วงระหว่างที่ถูกคุมขังในฐานะนักโทษที่เกาะบอร์เนียว

นวนิยายชุดนี้เป็นเรื่องเล่าที่สะท้อนประวัติศาสตร์ยุคอาณานิคมและเรื่องราวการก่อตัวขึ้นของความรู้สึกชาตินิยมในหมู่ชาวพื้นเมืองก่อนที่จะแปรผันเป็นขบวนการปฏิวัติเพื่อปลดปล่อยหมู่เกาะอินดีสออกจากความเป็นอาณานิคม นอกจากนี้ปรามุเดียยังได้นำเรื่องราวของนักชาตินิยมรุ่นแรกของอินโดนีเซีย คือ ตีร์โต อาธิ สุรโย (Tirto Adhi Soerjo) ที่ถูกบันทึกอยู่ในประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในฐานะวีรบุรุษแห่งชาติคนหนึ่ง โดยถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มวีรบุรุษขบวนการเคลื่อนไหวแห่งชาติอินโดนีเซีย³ เขามาเป็นต้นแบบของตัวละครเอกที่อยู่ในนวนิยายคือ มิงเก

บทบาทสำคัญของตีร์โตที่ได้รับการกล่าวขานถึงคือการเป็นผู้ริเริ่มจัดทำหนังสือพิมพ์รายวันที่มีชื่อว่า Medan Prijaji อันถือว่าเป็นหนังสือพิมพ์แห่งชาติฉบับแรกที่เขียนเป็นภาษามลายูนอกจากนั้นตีร์โตยังทำหน้าที่เป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ บทบาทของตีร์โตยังเป็นผู้ร่วมก่อตั้งองค์การทางการเมืองขึ้นในหมู่เกาะอินดีสและยังเป็นผู้ร่วมจัดพิมพ์นิตยสารสตรีฉบับแรก ยังมีบทบาทที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือการเป็นผู้บุกเบิกการเขียนวรรณกรรมชาวพื้นเมืองด้วยภาษาของตนเอง จากคำกล่าวของซูดาร์โจ โจโกรซิสโวโร (Sudarjo Tjokrosisworo) “เขาเป็นนักหนังสือพิมพ์อินโดนีเซียคนแรกๆ ที่ใช้หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือสื่อสารของสาธารณชน ด้วยความกล้าหาญของเขาที่เขียนท้าทายต่ออำนาจอาณานิคมได้อย่างดุเดือดเผด็จรื้อน และยังสามารถเข้าถึงความรู้แบบดั้งเดิม”⁴ ดังนั้นตีร์โตจึงเป็นชาวพื้นเมืองคนแรกที่ใช้หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือในการสร้างโฆษณาชวนเชื่อในการต่อสู้กับเจ้าอาณานิคม

³ Lia Nuralia & Lim Imadudin, (2010), *Kisah Perjuangan Phalawan Indonesia*, Bandung: Ruang Kata, p. 77.

⁴ Ibid, p. 77.

รูปที่ 1 ตีร์โต อาธิ สุร์โย (Tirto Adhi Soerjo) และหนังสือพิมพ์รายวัน Medan Prijaji

ที่มา: <https://si.or.id/2022/02/08/r-m-tirto-adhi-soerjo-tokoh-sarekat-islam-pertama-penerbit-surat-kabar/>

นวนิยายจตุรภาคแห่งเกาะบรูจิงเป็นความตั้งใจของปรามูเดียที่ต้องการแสดงให้เห็นถึงยุคสมัยของชาติที่กำลังเดินไปข้างหน้า โดยมีทั้งเรื่องความขัดแย้งของแต่ละกลุ่มภายในสังคมที่มีความแตกต่างกัน และเรื่องราวที่สะท้อนถึงการต่อสู้ทางประวัติศาสตร์ของชาวพื้นเมือง⁵ ทั้งนี้มุมมองต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมย่อมขึ้นอยู่กับผู้คนแต่ละสถานะ ในวรรณกรรมชุดนี้เป็นมุมมองของนักชาตินิยมชาวอินโดนีเซียที่มีต่อเจ้าอาณานิคมดัตช์ ดังนั้นนวนิยายจตุรภาคแห่งเกาะบรูจิงแฝงไว้ด้วยกลวิธีการบรรยายเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในยุคอาณานิคมได้อย่างมีลักษณะเฉพาะตัว โดยมีจุดเด่นตรงที่สามารถสร้างสีสันและความชัดเจนของสังคมในยุคดังกล่าวได้อย่างน่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการแบ่งชนชั้นระหว่างชาวพื้นเมือง และการเล่าถึงนวัตกรรมสมัยใหม่ของโลกตะวันตกที่เข้ามาสร้างสีสันอยู่ในโลกของชาวพื้นเมือง ทำให้ชาวพื้นเมืองตื่นตาตื่นใจไปกับเทคโนโลยีอันทันสมัย เช่น รถไฟ จักรยาน รถยนต์ หนังสือพิมพ์ และภาพถ่าย เป็นต้น การเข้ามาของเทคโนโลยีเหล่านี้ได้กลายเป็นสิ่งแปลกใหม่ที่เข้ามาอยู่ในวิถีชีวิตของชาวพื้นเมือง ดังนั้นสิ่งที่เจ้าอาณานิคมดัตช์กระทำ คือการเปลี่ยนแปลงสังคมที่เคร่งครัดในจารีตประเพณีอย่างสังคมชาวให้เข้าสู่สังคมสมัยใหม่อย่างสอดคล้องกับที่ทันสมัย อีกประการหนึ่งการเข้ามาของชาติตะวันตกที่ทำให้ชาวพื้นเมืองจำนวนหนึ่งได้รับการศึกษาทัดเทียมกับชาวตะวันตก โดยกลุ่มคนเหล่านั้นคือปัญญาชนที่กำลังเรียกร้องหาความถูกต้องให้กับพี่น้องชาวพื้นเมืองของพวกเขา เพื่อปกป้องสิทธิของชาวพื้นเมือง อันมีสาเหตุมาจากการปกครองที่กดขี่ของเจ้าอาณานิคมและการโดนเอารัดเอาเปรียบ

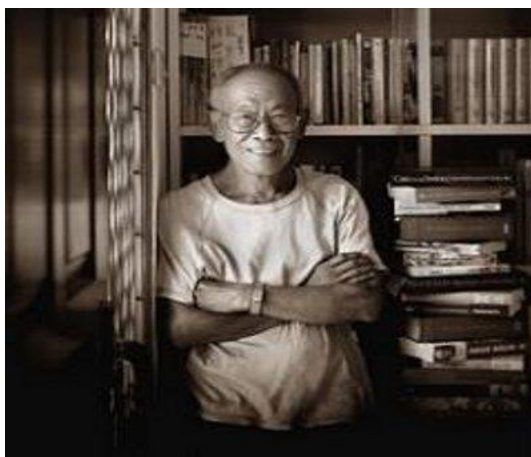
2. ปรามูเดีย อนันตา ตูร์ (Pramoedya Ananta Toer) ผู้สร้างนวนิยายจตุรภาคแห่งเกาะบรูจิง

ปรามูเดีย อนันตา ตูร์ เกิดเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1925 ที่เมืองบลอร่า (Brola) บนเกาะชวา เป็นลูกคนโตจากพี่น้องทั้งหมด 9 คน ในครอบครัวที่พ่อเป็นครูใหญ่นักชาตินิยมที่ต้องสู้เพื่อปลดแอก ส่วนแม่ของเขามีอิทธิพลต่อความคิดของปรามูเดียเป็นอย่างมาก เพราะแม่เป็นนักต่อสู้เพื่อสิทธิสตรี⁶ ปรามูเดียได้เข้าเรียนที่โรงเรียนประถมของสถาบันบูตี อูโตโม อันเป็นโรงเรียนที่พ่อทำงานเป็นครูใหญ่ เมื่อครั้งในสมัยที่เรียนอยู่ชั้นประถม ได้สร้างความอับอายให้กับพ่อ เนื่องจากไม่สามารถ

⁵ Vickers, Adrian, (2005), *A History of Modern Indonesia*, Cambridge: Cambridge University Press, p. 3.

⁶ ภักวดี วีระภาสพงษ์, ปรามูเดีย อนันตา ตูร์, *วารสารฟ้าเดียวกัน*, ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน 2549), หน้า 279.

สอบเลื่อนชั้นเพื่อศึกษาต่อได้ จึงทำให้ถูกพ่อตำหนิว่าเป็นเด็กโง่เขลา และเมื่อต้องเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนช่างวิทยุในเมืองสุรabaya (Radio Volkschool Surabaya) นอกจากเรียนหนังสือ ปรามูเดียยังได้ทำงานไปด้วย โดยจะใช้เวลาในตอนเย็นเข้าทำงานที่สำนักงานข่าวของหน่วยข่าวกรองญี่ปุ่นโดเมย (Kantor Berita Domei) ซึ่งเขาทำงานเป็นช่างพิมพ์ติดกับนักข่าว และได้รับเงินเดือนๆ ละ 35 รูเปียร์ โดยเงินเดือนเหล่านี้ได้ถูกส่งไปเลี้ยงดูน้องๆ ที่บลอร่า

รูปที่ 2 ปรามูเดีย อนันตา ตูร์

ที่มา: skarnur023.wordpress.com/2015/05/23/biografi-singkat-pramoedya-ananta-toer/

ในช่วงที่อินโดนีเซียตกอยู่ภายใต้การยึดครองของญี่ปุ่น ถือเป็นเวลาที่ปรามูเดียกำลังย่างเข้าสู่วัยรุ่น จึงได้มีโอกาสเข้าร่วมรบเคียงข้างกลุ่มทหารในขบวนการแห่งชาติอินโดนีเซีย ผลจากการร่วมต่อสู้ในสงครามประกาศเอกราชทำให้ตัวของเขาถูกจับขังคุกอยู่เป็นเวลา 2 ปี ในระหว่างปี ค.ศ. 1947-1949 โดยถูกจองจำอยู่ที่ควนดูรี (Bukit Duri) และเกาะดามาร์ (Pulau Damar) อันถือได้ว่าเป็นการติดคุกครั้งแรกที่ทำให้ได้พบเห็นกับความมีเดมของอำนาจ ทั้งยังเป็นช่วงเวลาที่ได้รับประสบการณ์ในชีวิตเป็นอย่างมาก และในช่วงที่ติดคุกปรามูเดียได้สร้างผลงานเขียนชิ้นแรกคือ Perburuan (การล่า) จะเห็นได้ว่าตั้งแต่ช่วงวัยเด็กจนถึงวัยรุ่น ปรามูเดียต้องประสบและเผชิญหน้ากับเรื่องราวมากมาย ต้องต่อสู้กับชะตากรรมอันเลวร้ายของชีวิต ไม่ใช่เพียงแค่งานเลี้ยงดูตนเอง แต่ต้องดูแลทั้งครอบครัวและพี่น้อง

หลังการรัฐประหารในปี ค.ศ. 1965 เมื่อประธานาธิบดีซูฮาร์โตได้ขึ้นกุมอำนาจในฐานะรักษาการประธานาธิบดี ปรามูเดียจึงได้กลายเป็นหนึ่งในบรรดาชาวอินโดนีเซียราวหนึ่งล้านคนที่ถูกจับกุมตัวโดยไม่มี การขึ้นศาลหรือผ่านกระบวนการยุติธรรมใดๆ โดยทำให้เขาต้องกลับเข้าไปอยู่ในคุกอีกครั้งเป็นระยะเวลาจนถึง 14 ปี การถูกจับในครั้งนี้ต้องถูกจองจำในสถานที่สองแห่งด้วยกัน คือในช่วง 13 ตุลาคม ค.ศ. 1965 จนถึง 16 สิงหาคม ค.ศ. 1969 และถูกขังอยู่ที่เกาะนูซังกัมบังงัน (Nusakambangan) หลังจากนั้นในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1969 จนถึง 12 พฤศจิกายน ค.ศ. 1979 ได้ถูกย้ายไปขังอยู่ที่เกาะบูรู อันเป็นสถานที่ที่ปรามูเดียได้เขียนนวนิยายจตุรภาคแห่งเกาะบูรู และต่อมาในช่วงเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1979 จนถึง 21 ธันวาคม ค.ศ. 1979 ก็ได้ถูกย้ายมาขังที่มาเกอลังในชวากลาง⁷ ระหว่างที่ติดคุกอยู่นั้น ปรามูเดียและเพื่อนนักโทษที่ร่วมชะตากรรมเดียวกันต้องทำงานหนัก จึงทำให้เขาไม่ได้มีโอกาสพัฒนางานเขียน เพราะไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้ปากกาและกระดาษ แต่

⁷ Muhammad Rifai, (2010), *Pramoedya Ananta Toer: Biografi Singkat (1995-2006)*, Jogjakarta: Garasi House Book, p. 64.

ปราชญ์ได้ถ่ายทอดเรื่องเล่าต่างๆ ให้แก่เพื่อนนักโทษ โดยใช้เวลาตอนกลางวันของทุกวัน ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นจิตวิญญาณในการต่อสู้ให้แก่พวกเพื่อนนักโทษ

ปี ค.ศ. 1979 ปราชญ์ก็ได้รับการปล่อยตัว และได้กลับมาทำหน้าที่เขียนหนังสืออยู่เช่นเดิม แต่ทว่ายังคงถูกกักบริเวณไม่ให้เดินทางออกนอกประเทศและถูกควบคุมพฤติกรรมจนถึงปี ค.ศ. 1992 หลังจากนั้น ปราชญ์ได้รับอิสระให้สามารถเดินทางไปไหนมาไหนได้ แต่ยังคงจำกัดขอบเขตการเดินทางให้อยู่เพียงแคในเมื่องจาการ์ตาและภายในประเทศเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ตลอดยุคระเบียบใหม่ผลงานเขียนทั้งหมดของปราชญ์กลายเป็นหนังสือต้องห้าม เนื่องจากเกิดกระแสต่อต้านคอมมิวนิสต์ การอ่านผลงานของปราชญ์ในช่วงยุคระเบียบใหม่จึงถือว่าเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย และเมื่อยุคระเบียบใหม่สิ้นสุดลงในปี ค.ศ. 1998 และเริ่มเข้าสู่ยุคปฏิรูป (Reformasi) เป็นยุคที่อินโดนีเซียอยู่ในช่วงการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้านบรรดาสิ่งพิมพ์เริ่มมีอิสระมากขึ้นและสามารถแสดงความคิดเห็นได้โดยไม่ต้องถูกควบคุมจากรัฐ ผลงานเขียนของปราชญ์จึงสามารถกลับมาได้รับการตีพิมพ์อีกครั้ง ทั้งนี้ปราชญ์ยังเคยได้รับการเสนอชื่อให้เข้าชิงรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรมอยู่หลายครั้ง และยังคงได้รับรางวัลแมกไซไซในปี ค.ศ. 1995 นอกเหนือจากรางวัลแมกไซไซ เขายังเคยได้รับรางวัลอื่นๆ เช่น P.E.N Freedom-to-Write Award (1988), Fukuoka Asian Culture Prize (2000), Norwegian Author's Union Award (2004) เป็นต้น เคยได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยมิชิแกนเมื่อปี ค.ศ. 1999 และถูกเสนอชื่อให้เข้าชิงรางวัลโนเบลด้วยเช่นกัน⁸

จนมาในช่วงเดือนมกราคม ค.ศ. 2006 สุขภาพของปราชญ์เริ่มแยลง อันเป็นผลจากการสูบบุหรี่จัด ทำให้มีอาการหายใจไม่ออกและรวมทั้งยังเป็นโรคหัวใจ หลังจากนั้นไม่นานปราชญ์ก็ต้องเข้าออกโรงพยาบาลอยู่บ่อยครั้ง และในเช้าวันที่ 30 เมษายน ค.ศ. 2006 ปราชญ์ก็ได้เสียชีวิตลงด้วยวัย 81 ปี จากอาการแทรกซ้อนของโรคเบาหวานและโรคหัวใจ⁹

การเสียชีวิตของปราชญ์ทำให้วงวรรณกรรมของอินโดนีเซีย ต้องสูญเสียนักเขียนผู้ยิ่งใหญ่ และนักอุดมคติคนสำคัญที่ต่อสู้ด้วยปลายปากกาคนหนึ่ง เพราะผลงานเขียนของเขาได้ถ่ายทอดเรื่องราวบริบททางประวัติศาสตร์ของอินโดนีเซียได้อย่างน่าสนใจ และสะท้อนออกมาได้อย่างสมจริง

3. จตุรภาคแห่งเกาะบอร์เนียว: ภาพสะท้อนระบอบอาณานิคมตัดซ์

นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ชุดจตุรภาคแห่งเกาะบอร์เนียว ซึ่งประกอบด้วยนวนิยายทั้งหมด 4 เรื่อง ได้แก่ แผ่นดินของชีวิต ผู้สืบทอด รอยย่างก้าว และ เรือนกระจก โดยเนื้อเรื่องกล่าวถึงช่วงที่ประเทศอินโดนีเซียตกอยู่ภายใต้การปกครองของระบอบอาณานิคมฮอลันดา ภายในนวนิยายจตุรภาคแห่งเกาะบอร์เนียวเล่าถึงเรื่องราวเกี่ยวกับการในตื่นตัวขึ้นของสำนักชาตินิยมในหมู่ชาวพื้นเมืองในยุคอาณานิคม

⁸ ภัควดี วีระภาสพงษ์, ปราชญ์ อนันตา ตูร์, หน้า 281.

⁹ อ้างแล้ว

รูปที่ 3 นวนิยายชุดจตุรภาคเกาะบูรู ฉบับแปลภาษาไทย

ที่มา: <https://www.dek-d.com/writer/41771/>

นวนิยายเล่มแรกแผ่นดินของชีวิต โดยเริ่มต้นจากการเล่าเรื่องเกี่ยวกับเส้นทางชีวิตและการเกิดจิตสำนึกชาตินิยมของ มิงเกตัวละครเอกของเรื่อง ชายหนุ่มวัย 18 ปี ชาวพื้นเมืองที่มีเชื้อสายขุนนางชั้นสูง (Priyayi tinggi) และเป็นบุตรชายของบูบาตี¹⁰ มิงเกนั้นมีโอกาสได้เข้าศึกษาในโรงเรียนมัธยมดัตช์ฮาเบเอส (H.B.S)¹¹ ของเจ้าอาณานิคมดัตช์ในเมืองสุราบายา กล่าวได้ว่าโรงเรียนแห่งนี้เป็นโรงเรียนระดับสูงแห่งแรกในหมู่เกาะอินดิส โดยจะสอนความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และวิทยาการต่างๆ ของชาวตะวันตก เนื่องจากโรงเรียนฮาเบเอสสว่นไว้สำหรับลูกหลานชาวดัตช์เท่านั้น จะมีนักเรียนส่วนน้อยที่เป็นชาวพื้นเมือง โดยยส่วนของมิงเกนั้นส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่ตระกูลของเขาสืบเชื้อสายมาจากขุนนางชาวที่เคยอุปถัมภ์โรงเรียนแห่งนี้มาก่อน การได้เข้าศึกษาจากโรงเรียนของดัตช์จึงทำให้มิงเกมีความคิดแตกต่างไปจากเด็กหนุ่มชาวพื้นเมืองทั่วไป เพราะมิงเกได้รับการปลูกฝังแนวความคิดความรู้แบบชาวตะวันตกจากโรงเรียนและโดยเฉพาะจากครูแมกดา ปีเตอร์ นอกจากนี้การอยู่ท่ามกลางเพื่อนนักเรียนที่เป็นลูกหลานเจ้าอาณานิคมที่มักจะสนทนาด้วยการใช้ภาษาดัตช์ จึงทำให้มิงเกได้ซึมซับถึงสังคมของชาวยุโรป ดั่งเนื้อหาตอนหนึ่งที่ว่า “พระเจ้า! นี่มันเรื่องอะไร? และนี่ผมนักเรียนฮาเบเอสจะต้องหมอบคลานและกราบกรานหลังจากพูดจบแต่ละประโยค ต่อหน้าคนที่ผมไม่รู้จักเลยหรือ? ในระหว่างเดินไปตามทางลู่อะไรๆ ซึ่งมีตะเกียงตามถึงสี่ดวง ผมรู้สึกอยากจจะร้องไห้ มีประโยชน์อะไรที่ได้ศึกษาเล่าเรียนวิทยาศาสตร์และวิชาความรู้แบบยุโรป ได้คบหาสมาคมกับชาวยุโรป หากสุดท้ายก็ต้องมาหมอบยอบกาย คลานเหมือนหอยทาก และถวายบังคมต่อราชากระจอกที่ไม่รู้หนังสือด้วยซ้ำ พระเจ้าพระเจ้า การเข้าเฝ้าบูบาตีไม่ต่างอะไรจากการจำใจตกเป็นเป้าของการดูหมิ่นเหยียดหยามโดยไม่มีโอกาสปกป้องตนเอง”¹²

ในส่วนมิงเกซึ่งเป็นตัวละครเอก เป็นลักษณะของชาวพื้นเมืองรุ่นใหม่ในยุคนั้น ที่ต้องการผลักดันตัวเองให้หลุดออกจากสังคมที่ล้าหลัง เพื่อพัฒนาให้ทัดเทียมกับชาติตะวันตก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ รูปลักษณะของมิงเกเป็นชาวพื้นเมืองที่มีฐานะทางสังคมเป็นปัญญาชน เป็นผู้ที่มีความรู้ และในบางครั้งอาจมีสถานะทางชนชั้นที่สูงกว่าชาวพื้นเมืองทั่วไป เช่น พวกลูกหลานปรีายีหรือลูกหลานของเจ้านายชั้นสูงที่สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนของเจ้า

¹⁰ บูบาตี (Bupati) เป็นตำแหน่งสำคัญที่รัฐบาลดัตช์จ้างให้เป็นข้าราชการฝ่ายปกครอง ผู้ที่ได้ดำรงตำแหน่งนี้ส่วนใหญ่จะมีสายเลือดกษัตริย์หรือเชื้อพระวงศ์

¹¹ H.B.S หรือ Hogere Burger School เป็นโรงเรียนมัธยมที่ก่อตั้งโดยรัฐบาลดัตช์ เพื่อเตรียมเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาที่มหาวิทยาลัยในเนเธอร์แลนด์ โดยมีสาขาอยู่ในเมืองบาดาเวีย สุราบายา และเซอมาร์ัง

¹² ปราโมทยา อนันตา ตูร์,(2543), *แผ่นดินของชีวิต*, แปลโดยแก้วดี วีระภาสพงษ์, (กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ), หน้า 130-131.

อาณานิคม และยังสามารถได้รับโอกาสไปศึกษาต่อในยุโรป โดยสิ่งที่เกิดขึ้นตามมาคือ การเรียกร้องความเป็นชาติ การโยกย้ายถึงสิทธิความถูกต้องและความยุติธรรม จนกระทั่งปัญญาชนที่ได้รับความรู้นั้น มีความต้องการที่จะสร้างองค์กรของชาวพื้นเมืองขึ้นมา เพื่อเป็นพื้นที่ในการแสดงสิทธิความเป็นชาวพื้นเมือง และเป็นเครื่องมือที่ใช้ต่อรองกับระบบการปกครองที่ไร้ซึ่งความยุติธรรมต่อชาวพื้นเมือง

ในส่วนของสถานที่อันปรากฏอยู่ในนวนิยายคือ เมืองสุรabaya เป็นเมืองใหญ่ทางฝั่งชวาตะวันออก และยังเป็นเมืองที่มีมิงเกอาศัยอยู่เปรียบเสมือนเป็นแหล่งความรู้สำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากเมืองสุรabayaเป็นเมืองท่าที่มีเรือสินค้าขนาดใหญ่จำนวนมากเข้ามาจอดแวะรับส่งสินค้าและถ่ายสินค้า ซึ่งสินค้าจำนวนมากเป็นพวกเครื่องจักรกลและผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่มาจากยุโรป ทั้งนี้เรือสินค้าดังกล่าวก็จะรับเอาสินค้าพื้นเมือง ไม่ว่าจะเป็น เครื่องเทศ ยางพารา กาแฟ น้ำตาล และแร่ดีบุก ได้ถูกนำกลับไปยังยุโรป ภายในนวนิยายแผ่นดินของชีวิต ฉายภาพของความเจริญรุ่งเรืองของชาติตะวันตกที่ได้สร้างความประทับใจให้กับมิงเกเป็นอย่างมาก ในขณะที่สังคมชวายังคงดำเนินไปตามจารีตของสังคมที่เคร่งครัดด้วยขนบธรรมเนียมประเพณี จึงเป็นสิ่งที่มิงเกมองว่ายังเป็นสังคมที่ยังจำกั้อยู่เพียงโลกดั้งเดิมที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ในส่วนเรื่องการเปิดรับอิทธิพลการศึกษาแบบตะวันตกและความเป็นสมัยของตะวันตก คือเครื่องจักรกลและผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่เริ่มหลั่งไหลเข้ามาจากการติดต่อผ่านเส้นทางการค้ากับโลกภายนอก สิ่งเหล่านี้ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของชาวพื้นเมือง สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนจากการเข้ามาของตะวันตกที่มีต่ออารยธรรมของชาวพื้นเมือง สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนจากการเข้ามาของตะวันตก พร้อมกับสร้างความทันสมัยให้กับสังคมชาว อย่างเช่น เรื่องการแต่งกายที่มีความทันสมัยมากขึ้น ปรับเปลี่ยนการแต่งกายที่รับเอาวัฒนธรรมยุโรปเข้ามา ผู้ชายชาวพื้นเมืองชนชั้นสูงที่ได้รับการศึกษาสวมใส่เสื้อผ้า สวมกางเกง ใส่หมวก เป็นต้น ดังบทสนทนาตอนหนึ่งระหว่างมิงเกกับตวนนิโคโล โมเรโนว่า *“ตั้งแต่สมัยพระเจ้าอามังกูรัตที่หนึ่ง ฉลองพระองค์ของกษัตริย์ชาวถูกออกแบบและตัดเย็บโดยชาวยุโรปขอโทษนะ ก่อนที่พวกเราชาวยุโรปจะเข้ามา ตวนมีแต่ผ้าพันกายเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นท่อนล่าง ท่อนบน บนศีรษะ ใช้แต่ผ้าพันเท่านั้น มันช่างเจ็บปวด”*¹³

ในนวนิยายลำดับที่สองคือเรื่องผู้สืบทอด ภายในนวนิยายยังคงเป็นการกล่าวถึงเส้นทางการดำเนินชีวิตที่เข้มข้นขึ้นทุกสิ่งทุกอย่างที่มิงเกพบเจอได้กลายเป็นแรงผลักดันให้ตัวของเขาเข้าสู่เส้นทางการเป็นนักชาตินิยม มิงเกเริ่มเรียนรู้สังคมที่มีแต่การกดขี่จากเจ้าอาณานิคมดัตช์และไม่มีความยุติธรรมต่อชาวพื้นเมืองมากยิ่งขึ้น จนครั้งหนึ่งมิงเกเริ่มค้นพบความทุกข์ยากของชาวพื้นเมืองจากการที่มิงเกได้มีโอกาสรับรู้ถึงเรื่องราวการทำธุรกิจน้ำตาลขนาดใหญ่ที่ซีโดอาร์โก (Sidosrgo) เนื่องจากชาวพื้นเมืองต้องประสบกับปัญหาการถูกบังคับให้ปลูกอ้อยเพียงอย่างเดียว เพื่อขายให้กับโรงงานน้ำตาลของชาวดัตช์ในราคาที่ต่ำ และหากเมื่อใดที่ชาวพื้นเมืองทนกับความยากแค้นไม่ไหว และลุกขึ้นมาต่อต้านก็จะถูกทำร้ายหรือถูกฆ่า โดยจะไม่มีกฎหมายใดๆ มาให้ความคุ้มครองพวกเขาได้เลย ชาวนาเหล่านี้จึงต้องตกอยู่ในความจำนนต่อความโหดร้ายที่เกิดขึ้น สิ่งที่เกิดขึ้นกับชาวพื้นเมืองนั้นเป็นผลพวงสืบเนื่องมาจากการใช้ระบบการเพาะปลูก (Cultivation System)¹⁴ ของเจ้าอาณานิคมดัตช์ ดังจะเห็นได้จากบทสนทนายาระหว่างชวานาคนหนึ่งกับมิงเกว่า *“นโดโร อันที่จริงแล้ว ผมอดทนมาเพียงพอแล้ว มรดกที่ดินของผมมีห้าบาฮู สามบาฮูเป็นนาข้าว อีกสองบาฮูเป็นไร่กับบ้านสวนหลังนี้ สามบาฮูถูกโรงงานน้ำตาลเอาไปใช้แล้ว ผมไม่อยากให้*

¹³ปราโมทยา อนันตา ตูร์, แผ่นดินของชีวิต, หน้า 145.

¹⁴ ระบบการเพาะปลูก หรือ Cultivation System เกิดขึ้นเมื่อกลางศตวรรษที่19 ประมาณ ค.ศ.1830-1870 เป็นนโยบายของรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ โดยข้าหลวงใหญ่โยฮันเนส ฟาน เดน บอสช์ ในอาณานิคมดัตช์อีสอินดีส (Dutch East Indies) เป็นรูปแบบการเกษตรกรรมของรัฐอาณานิคม ที่ต้องการฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจของหมู่เกาะอินดีส เน้นปลูกพืชเศรษฐกิจ

โรงงานเช่าที่ดิน แต่ถูกบังคับขึ้นใจ โดยพวกปรียายของโรงงาน หัวหน้าหมู่บ้าน พวกข้าราชการสารพัดตำแหน่ง และยังมีพวกคนอื่น ๆ อีก”¹⁵

จะเห็นได้ว่า นโยบายต่างๆ ที่รัฐบาลอาณานิคมดัตช์สร้างขึ้นเป็นความต้องการที่จะวางรากฐานอยู่ภายในหมู่เกาะอินดีส สำหรับระบบการเพาะปลูก อันเป็นนโยบายการปกครองของรัฐบาลอาณานิคมดัตช์ที่ต้องการหารายได้จากระบบการจัดสรรเรื่องเกษตรกรรม เนื่องจากสภาพแวดล้อมของหมู่เกาะอินดีสมีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ชาวพื้นเมืองในหมู่เกาะอินดีสจึงดำรงชีพด้วยการทำการเพาะปลูกเป็นหลัก เช่น การทำนา แต่ทว่าเจ้าอาณานิคมดัตช์เล็งเห็นถึงผลประโยชน์อันมหาศาลที่จะได้รับจากผลผลิตทางการเกษตรกรรมที่เน้นพืชเศรษฐกิจ จึงได้ตั้งนโยบายนี้ขึ้นมาโดยข้าหลวงโยฮันเนส ฟาน เดอ บอสซ์ จึงปรับเปลี่ยนจากผืนดินที่ปลูกข้าวมาเน้นการปลูกพืชเศรษฐกิจที่เน้นการส่งออก ซึ่งเจ้าอาณานิคมบังคับให้ชาวพื้นเมืองปลูก เช่น กาแฟ อ้อย คราม ยาสูบ และชา¹⁶ เป็นต้น เมื่อนโยบายนี้ดำเนินไปแม้จะสร้างรายได้มหาศาลให้แก่รัฐบาลแต่ปรากฏว่าส่งผลกระทบต่อชาวพื้นเมือง เพราะชาวพื้นเมืองถูกขูดรีดและยังต้องสูญเสียสิทธิในทรัพย์สินของตนเองคือที่ดิน เพราะจะต้องแบ่งที่ดินบางส่วนให้กับระบบการเพาะปลูกหรือตัวอย่างในนวนิยายคือโรงงานน้ำตาล โดยที่ดินเหล่านั้นถูกเปลี่ยนแปลงไปเป็นพื้นที่ในการปลูกอ้อย เนื่องจากระบบธุรกิจโรงงานน้ำตาลเป็นธุรกิจใหญ่ที่ช่วยให้เศรษฐกิจในช่วงนั้นเจริญเติบโตและสร้างกำไรอันมหาศาลให้กับรัฐบาล จะเห็นได้ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นจากการใช้ระบบการเพาะปลูกส่งผลให้เกิดสภาวะความอดอยากขึ้นทั่วทั้งเกาะชา

อย่างไรก็ตาม ก่อนจะใช้ตามนโยบายของระบบการเพาะปลูกของเจ้าอาณานิคมในปี ค.ศ.1830 กระบวนการนี้ถูกกล่าวถึงก่อนปีค.ศ. 1830 ในดินแดนเกาะชวามีกระบวนการนำอ้อยมาผลิตน้ำตาลเพื่อส่งออกสู่ตลาดโลก โดยกลุ่มชาวจีนและชาวยุโรป โดยเป็นเจ้าของไร่อ้อยรอบๆ บริเวณบาตาเวีย เมืองค์ประกอบของการใช้แรงงานปะปนอยู่ สิ่งที่ถูกกลายมาเป็นรากฐานความคิดของการใช้ระบบการเพาะปลูกคือ ความจริงที่ว่าหากไม่มีการบังคับใช้แรงงาน การผลิตน้ำตาลจะประสบความสำเร็จได้ยาก ดังจะเห็นได้จากบริเวณรอบบาตาเวีย ที่นายทุนซื้อหรือเช่าที่ดินรกร้างจากรัฐบาล เพื่อทำการปลูกอ้อย นายทุนเหล่านี้เจอกับปัญหาในการทำกำไรจากการผลิต เจอปัญหาการขึ้นลงของราคาในตลาดโลก พร้อมทั้งปัญหาแรงงานในการใช้เพาะปลูกและทำงานในโรงงานแปรรูป โดยจะต้องใช้วิธีติดต่อกับผู้นำพื้นเมืองเพื่อหาคนมาเป็นแรงงาน สมัยการปกครองของแรฟเฟิลส์ ผลักดันให้ชาวพื้นเมืองปลูกอ้อยในพื้นที่นาสลับกับการปลูกข้าวเพื่อให้สะดวกและเพื่อให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น แต่ทว่าไม่ประสบความสำเร็จ แต่ถ้าให้ปลูกแบบเสรี ชาวพื้นเมืองจะไม่เลือกปลูกอ้อย เพราะใช้จำนวนคนมาก และรอผลผลิตยาวนาน ชาวพื้นเมืองจะถูกกระตุ้นให้ปลูกอ้อยเมื่อถึงช่วงที่อ้อยมีราคาดี¹⁷

ครอบครัวชวาครอบครัวหนึ่งในเมืองซีโดอาร์โกที่ปรากฏอยู่ภายในนวนิยาย คือภาพตัวแทนของชาวพื้นเมืองในหมู่เกาะอินดีสที่ได้รับผลกระทบจากการใช้ระบบการเพาะปลูก จึงกล่าวได้ว่า ผลพวงจากการใช้นโยบายการเพาะปลูกนี้มีทั้งส่วนที่ดีและไม่ดี โดยด้านหนึ่งก็ดูเหมือนว่าเป็นนโยบายที่เข้ามาช่วยพัฒนาระบบเศรษฐกิจของหมู่เกาะอินดีส ในขณะเดียวกันมีบางส่วนเล็งเห็นว่าผลประโยชน์ทั้งหมดที่ได้รับมาจากการปลูกพืชตามจุดประสงค์ของนโยบายนี้อาจไม่ได้มอบต่อให้กับชาวพื้นเมือง และจากความทุกข์ยากที่ชาวพื้นเมืองต้องเผชิญอยู่นี้ มิงเกจิงอาสาที่จะเขียนบทความ เพื่อนำเรื่องราวที่ชาวพื้นเมืองไม่ได้รับความยุติธรรมมาเขียนเป็นบทความภาษาดัตช์ เพื่อต้องการพิมพ์ลงหนังสือพิมพ์และให้เห็นถึงความไม่เป็นธรรมที่ชาวพื้นเมือง

¹⁵ ปราโมทยา อนันตา ตูร์,(2543), *ผู้สืบทอด*, แปลโดยภัคดี วีระภาสพงษ์, (กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ), หน้า 178.

¹⁶ ทวีศักดิ์ เผือกสม, (2555), *ประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย: รัฐจารีตชนหมู่เกาะ ความเป็นสมัยใหม่แบบอาณานิคมและสาธารณรัฐแห่งความหลากหลาย*, กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, หน้า 94.

¹⁷ วิบูลย์พรหม ธนไพศาลกิจ,(2544), *ชาวชวาภายใต้ระบบการเพาะปลูก ค.ศ.1830-1870*, สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยศิลปากร, หน้า 43-44.

ได้รับ เพื่อถ่ายทอดบอกเล่าความทุกข์ที่ชาวนาพื้นเมืองต้องเผชิญ ดังความรู้สึกส่วนหนึ่งของมิงเก้ที่ว่า “ผมภูมิใจที่สุดกับบทความสองชิ้น มันเป็นงานเขียนเพื่อประชาชนที่ต้องทนทุกข์ในชะตาเดียวกันกับทรูโนดงโซ โลกต้องรับรู้ว่าคุณชาวบาเนาะชาวถูกขบไล่ไสส่งจากที่นาของตนเอง ที่ดินอันอุดมสมบูรณ์ที่สุดและมีการชลประทานดีที่สุดในด้วยน้ำมือของโรงงานน้ำตาล และน้ำมือของข้าราชการท้องถิ่นภาคใต้การปกครองของอาณานิคมและเจ้าหน้าที่ในหมู่บ้าน”¹⁸

แต่ในที่สุดมิงเก้ไม่สามารถเปิดโปงความชั่วร้ายของธุรกิจโรงงานน้ำตาลได้ เพราะความยิ่งใหญ่ของธุรกิจน้ำตาลที่มีผลประโยชน์และมีอิทธิพลต่อสื่อหนังสือพิมพ์ เนื่องจากหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่เจ้าของเป็นชาวต่างชาติและชาวจีน สิ่งที่เกิดขึ้นทำให้มิงเก้พบกับความเลวร้ายของสภาพสังคมที่ไร้เสรีภาพ มิงเก้ซึ่งถือตนเป็นตัวแทนของชาวพื้นเมือง ได้เป็นปากเสียงเรียกร้องความยุติธรรมให้แก่ชาวพื้นเมือง โดยหนังสือพิมพ์ถูกเลือกให้เป็นเครื่องมือในการเปิดโปงความโหดร้ายของเจ้าอาณานิคมในช่วงแรกมิงเก้ใช้ภาษาดัตช์ในการเขียนบทความ อันเป็นความภาคภูมิใจของเขาในการที่สามารถเขียนบทความลงในหนังสือพิมพ์ของชาวต่างชาติ แต่ในภายหลังมิงเก้ต้องตระหนักว่าการมีความรู้ในเรื่องภาษาดัตช์กลับไม่สามารถช่วยเหลือชาวพื้นเมืองได้ เนื่องจากกลุ่มผู้ที่รู้ภาษาดัตช์จำกัดอยู่เพียงแค่มิงเก้กลุ่ม จนมิงเก้ได้รับคำแนะนำจากเพื่อนชาวฝรั่งเศสว่า ให้เขียนบทความในภาษามลายู เนื่องจากภาษามลายูเป็นภาษาที่มีคนเข้าใจและอ่านกันในทุกเมืองใหญ่และเมืองเล็ก ทั้งทุกหนแห่งในหมู่เกาะอินดีส ไม่ใช่ภาษาดัตช์ จนในที่สุดมิงเก้ก็เขียนบทความชิ้นใหม่อีกครั้งและปรับเปลี่ยนมาใช้ภาษามลายูแทน

ดังนั้นการใช้ระบบการเพาะปลูกของเจ้าอาณานิคมดัตช์ที่เล่าผ่านนวนิยายผู้สืบทอด เป็นสิ่งที่ตอกย้ำให้เห็นถึงการเอารัดเอาเปรียบชาวนาพื้นเมือง ด้วยการปฏิบัติของเจ้าอาณานิคมที่มีต่อชาวนาพื้นเมือง กล่าวคือ หมู่บ้านหนึ่งๆ ควรได้รับยกเว้นจากการจ่ายค่าเช่าที่ดิน แต่ต้องแบ่งที่นาจำนวน 1 ใน 5 ให้แก่การเพาะปลูกพืชผลที่จะเป็นสินค้าแก่ตลาดยุโรป และหากหมู่บ้านใดส่งมอบอ้อยหรือครามที่มีปริมาณของมูลค่ามากกว่าจำนวนค่าเช่าที่ดินที่จะส่งมอบให้แก่รัฐ รัฐก็ควรคืนเงินส่วนเกินให้แก่หมู่บ้าน สุดท้ายความเสียหายที่เกิดจากความล้มเหลวของการเพาะปลูกก็ไม่ใช่ความรับผิดชอบของชาวนา แต่เป็นความเสียหายที่รัฐจะต้องแบกรับภาระ ซึ่งในความเป็นจริงการปฏิบัติที่ระบบการเพาะปลูกดำเนินการนั้น การใช้แรงงานไม่ได้ถูกจัดสรรให้ได้สัดส่วนและเรื่องการจัดเก็บค่าที่ดินก็ดำเนินการตามแนวทางที่เคยปฏิบัติกันมา ซึ่งรัฐบาลไม่เคยรักษาสัญญาที่เคยให้ไว้ที่ว่า ผู้ที่ปลูกอ้อยจะได้รับเงินชดเชยหากการเพาะปลูกล้มเหลว แต่ในความเป็นจริง ถ้าการเพาะปลูกเกิดความล้มเหลว ชาวนาก็ยังถูกเก็บค่าเช่าที่ดินอยู่เหมือนเดิม ไม่ได้สอดคล้องกับค้ำประกันสัญญาที่ข้าหลวงใหญ่ฟาน เดน บอสซ์เคยวางนโยบายไว้ ทำให้ต่อมาในภายหลังความผิดพลาดถูกนำมาโจมตีต่อนโยบายการเพาะปลูกของเจ้าอาณานิคมดัตช์¹⁹

นวนิยายเรื่องร้อยอย่างก้าว เป็นนวนิยายลำดับที่สาม ยังคงกล่าวถึงเส้นทางชีวิตของมิงเก้ภายหลังจากที่ได้สูญเสียแอนเนลีสคนรักที่ตายจากไปอย่างไม่มีวันกลับ จนในตอนนี่มิงเก้ได้หันหลังให้กับภาพในอดีตที่เมืองสุราบายา ไม่ว่าจะเป็นครอบครัวของไญ ออนโตโซโรห์ หรือมอง มาแรสส์ เพื่อนของเขา แต่จะเป็นจุดเริ่มต้นด้วยการเข้าสู่ยุคใหม่และสิ่งใหม่ๆ ที่มิงเก้ต้องเจอ จากการเปลี่ยนผ่านของช่วงเวลาจากคริสต์ศตวรรษที่ 19 ไปสู่คริสต์ศตวรรษที่ 20 ทำให้โลกของชาวพื้นเมืองกำลังเดินทางเข้าสู่ความเป็นสมัยใหม่ มิงเก้จึงได้ตัดสินใจเดินทางสู่บาตาเวีย²⁰ เมืองหลวงของหมู่เกาะอินดีส อันเป็นศูนย์กลางการปกครองของเจ้าอาณานิคมดัตช์ เขาได้ละทิ้งอดีตอันขมขื่นไว้เบื้องหลัง และก้าวสู่การเดินทางครั้งใหม่ ด้วยการตัดสินใจที่จะเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนแพทย์สำหรับชาวพื้นเมืองหรือ STOVIA อันเป็นโรงเรียนแห่งเดียวในหมู่เกาะอินดีสที่เปิดการสอนให้กับชาวพื้นเมืองและยังถือว่าเป็นการศึกษาที่ดีที่สุดสำหรับชาวพื้นเมือง การเข้ามาใช้ชีวิตที่ บาตาเวีย

¹⁸ ปราโมทยา อนันตา ตูร์, ผู้สืบทอด, หน้า 210.

¹⁹ ทวีศักดิ์ เผือกสม, ประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย: รัฐจารีตบนหมู่เกาะ ความเป็นสมัยใหม่แบบอาณานิคม และสาธารณรัฐแห่งความหลากหลาย, หน้า 106-107.

²⁰ บาตาเวีย (Batavia) เป็นเมืองหลวงในสมัยอาณานิคมดัตช์ ปัจจุบันคือ จาการ์ตา เมืองหลวงของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย

มิงเกจะต้องเริ่มต้นเรียนรู้กับสิ่งใหม่ๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้คน การศึกษา และการถูกจำกัดสิทธิในฐานะที่เป็นชาวพื้นเมือง เป็นต้น กล่าวคือ เมื่อเข้ามาเรียนในโรงเรียนแพทย์พื้นเมืองมิงเกก็ต้องประสบกับปัญหาเกี่ยวกับข้อปฏิบัติและกฎระเบียบของสถาบันแห่งใหม่จากการจัดถูกจัดวางตามกรอบโครงสร้างของรัฐอาณานิคม ทั้งนี้ก็เพราะการที่เขาได้รับรู้ถึงรูปแบบการปกครองที่แท้จริงของระบอบอาณานิคมที่หวังแต่จะรับผลประโยชน์จากชาวพื้นเมือง และจัดให้ชาวพื้นเมืองอยู่ในส่วนของชายขอบ โดยที่ไม่มีสิทธิในการเรียกร้องสิทธิของตนเอง จึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้มิงเกเลือกที่จะเดินสู่เส้นทางของเสรีชน และเลือกที่จะทำงานเพื่อช่วยเหลือพี่น้องชาวพื้นเมืองด้วยกัน ดั่งเนื้อหาตอนหนึ่งที่ว่า *“ทุกหนทุกแห่งย่อมมีกฎเกณฑ์ ทำไมกฎเกณฑ์ที่นี้ถึงนำเจ็บปวดนัก ในฐานะคนขาว ในฐานะนักเรียนต้องใส่เครื่องแบบชุดขาว มีหมวกเดสตาร์ เลือติดกระดุมตามแบบประเพณี สร้อยผ้าปาเต๊ะ และเท้าเปล่า! ห้ามใส่รองเท้า”*²¹

การศึกษาเป็นแกนหลักสำคัญที่ทำให้ชาวพื้นเมืองมีโอกาสที่จะลืมตาอ้าปากและลุกขึ้นมาต่อกรถึงสิทธิความถูกต้อง จนท้ายที่สุดนำไปสู่การเกิดจิตสำนึกเรียกร้องความเป็นชาติโดยรัฐบาลอาณานิคมดัดจริตได้เข้ามาวางรากฐานการเรียนรู้ให้กับชาวพื้นเมืองที่มีฐานะทางชนชั้นสูงกว่าชาวพื้นเมืองธรรมดาทั่วไป กลุ่มชาวพื้นเมืองเหล่านี้สามารถมีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนที่เจ้าอาณานิคมเป็นเจ้าของและได้รับการศึกษาแบบตะวันตก โรงเรียนของเจ้าอาณานิคมดัดจริตที่ปรากฏอยู่ในนวนิยายชุดนี้มีอยู่ 2 แห่ง คือโรงเรียนฮาเบเอสและโรงเรียนฝึกสอนแพทย์สำหรับชาวพื้นเมือง STOVIA ทั้งสองโรงเรียนเป็นสถานศึกษาที่มิงเกผู้เป็นชาวพื้นเมืองชนชั้นสูงและยังเป็นตัวแทนของชาวพื้นเมืองที่ได้มีโอกาสศึกษา จนได้รับความรู้เหมือนอย่างลูกหลานของเจ้าอาณานิคมดัดจริต

โรงเรียนเหล่านี้ก่อตั้งขึ้นมาโดยมีเป้าหมายที่จะสร้างความรู้ให้กับชาวพื้นเมือง กล่าวคือ เมื่อชาวพื้นเมืองจบออกมาสามารถเข้าทำงานให้กับหน่วยงานของรัฐบาลอาณานิคมต่อไป อันเป็นโครงสร้างการปกครองที่ถูกจัดสรรเพื่อผลประโยชน์ที่เจ้าอาณานิคมจะได้รับ นอกจากนี้ยังมีอีกโรงเรียนหนึ่งที่เจ้าอาณานิคมดัดจริตเห็นถึงความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องสร้างฐานความรู้สมัยใหม่ผ่านการศึกษาตะวันตก แต่ทว่าโรงเรียนนี้ไม่ได้ถูกพูดถึงอยู่ในนวนิยายจตุรภาคแห่งเกาะบูรู แต่เป็นสถานศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนเกี่ยวข้อกับการฝึกหัดข้าราชการอาณานิคมชาวพื้นเมืองที่เรียกว่า OSVIA (Opleidingscholen voor inlandsche ambtenaren) โรงเรียนแห่งนี้ได้เปิดมายาวนานแล้วเป็นเวลาห้าปีเนเธอร์แลนด์ ซึ่งชาวพื้นเมืองที่จบมาจากโรงเรียนของชาวยุโรประดับต่ำก็สามารถที่จะเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนแห่งนี้ได้²² จึงเห็นได้ว่าทั้งโรงเรียน STOVIA และโรงเรียน OSVIA เป็นสถานศึกษาที่สร้างขึ้นมาเพื่อรองรับชาวพื้นเมืองกลุ่มใหม่ที่ต้องการพัฒนาความเป็นชาวพื้นเมืองของตนเองให้มีระดับที่ดีขึ้น เป็นการพัฒนาระบบความเป็นอยู่ของชาวพื้นเมืองในอีกแนวทางหนึ่ง เพื่อให้เป็นไปตามยุคสมัยที่กำลังก้าวข้ามไปสู่อารยธรรมใหม่ การศึกษาใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นย่อมมีผลต่อการพัฒนาความคิดของชาวพื้นเมือง สิ่งก็ตามมานั้นอาจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภายในสังคมชาวพื้นเมือง

การได้รับการศึกษาแบบตะวันตกเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมชาวพื้นเมือง และที่สำคัญกว่าคือยังทำให้บรรดาปัญญาชนชาวพื้นเมืองเริ่มมีแนวคิดในการก่อตั้งองค์กรชาวพื้นเมืองขึ้น เพื่อเป็นพื้นที่ให้กับชาวพื้นเมืองในการใช้เป็นเครื่องมือแสดงความคิดเห็นและยังเป็นพื้นที่ใช้ในการเป็นกระบอกเสียง เพื่อวิพากษ์วิจารณ์อำนาจของรัฐอาณานิคมที่กระทำการละเมิดสิทธิชาวพื้นเมือง นอกเหนือจากนั้นคือการตื่นตัวของเหล่าปัญญาชนยังได้ปลุกกระแสรักชาติ ปราบมุเตยจึงได้วาดภาพให้มิงเกเป็นผู้บุกเบิกการก่อตั้งองค์กรของชาวพื้นเมืองขึ้นมา ทั้งนี้การที่จะสามารถก่อตั้งองค์กรขึ้นมาได้นั้นเป็นผลมาจากการที่มิงเกสั่งสมความรู้และแรงกระตุ้นที่ได้รับมาจากกลุ่มหนุ่มสาวชาวจีนที่ทำการเคลื่อนไหวเพื่อการปฏิวัติวัฒนธรรมในจีน โดยองค์กรที่มิงเกก่อตั้งขึ้นคือซาเรกัตปริยายี และเมื่อหากพิจารณาถึงประวัติศาสตร์ขององค์กรชาวพื้นเมืองก็จะพบว่า

²¹ ปราโมทยา อนันตา ตูร์, (2543), *รอย่างก้าว*, แปลโดยภักวดี วีระภาสพงษ์, (กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ), หน้า 11.

²² Ricklefs, M.C., (2001), *A History of Modern Indonesia since C.1200*, London: Palgrave, p.199.

องค์กรที่ก่อตั้งขึ้นโดยชาวพื้นเมืองเป็นองค์กรแรกก็คือซาระกัต ปรียาอี ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1906 ทั้งยังใช้ภาษามลายูในการเป็นเครื่องมือสื่อสารระหว่างองค์กร เมื่อทำการศึกษาถึงความสำคัญขององค์กรชาวพื้นเมืองก็พบว่าสมาชิกภายในองค์กรจะได้รับการศึกษาแบบตะวันตกและเข้าใจในภาษาของชาติตะวันตก ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาดัตช์ แต่ก็ยังคงนำภาษามลายูมาเป็นสิ่งที่ใช้เชื่อมโยงสื่อสารกันระหว่างสมาชิกในองค์กร ทั้งนี้ก็เพราะว่าภาษามลายูเป็นภาษาที่สามารถใช้ติดต่อสื่อสารกันได้ดีกับประชาชนทุกกลุ่มในหมู่เกาะอินโดนีส์ และสิ่งที่สำคัญคือเพื่อแสดงถึงความเท่าเทียมกัน กล่าวคือ สมาชิกในองค์กรที่มาจากชาวพื้นเมืองทุกชนชั้น ไม่ว่าจะเป็นชาวนาหรือชาวพื้นเมืองระดับล่างสามารถที่จะติดต่อและขอความช่วยเหลือจากองค์กรนี้ได้ แต่ก็มีกรคัดค้านจากประชาชนชั้นล่างในเรื่องการตั้งชื่อองค์กร เนื่องจากการใช้คำว่าปรียาอีมีลักษณะที่แสดงถึงการแบ่งฐานะทางชนชั้นและมีความเป็นศักดินา จึงมองว่าไม่สามารถหมายรวมถึงกลุ่มชนชั้นที่อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าได้ ตั้งเนื้อหาตอนหนึ่งที่ว่า “เป็นอันว่าตวณเห็นด้วยว่าควรที่จะมีการจัดตั้งองค์กรขึ้นมา องค์กรที่หลากหลายไปด้วยเชื้อชาติ ใช้ภาษามลายูเหมือนเมื่อก่อน ไม่ใช่องค์กรกลุ่มปรียาอี แต่มาจากพ่อค้า กลุ่มของผู้คนที่อิสระ คนที่มีอิสรภาพ และนับถือศาสนาอิสลาม”²³

ต่อมาในปี ค.ศ. 1909 จึงได้มีการก่อตั้งเป็นองค์กรใหม่ที่ชื่อว่า ซาระกัต ดากัง อิสลาม (Sarekat Dagang Islamiyah) หรือสหภาพการค้าอิสลามขึ้นมาแทน เพื่อช่วยเหลือพ่อค้าชาวพื้นเมือง²⁴ โดยที่ยังคงใช้ภาษามลายูเป็นหลักสำคัญในการเป็นเครื่องมือสื่อสารเหมือนเช่นเดิม แต่ว่าองค์กรนี้ไม่ค่อยเป็นที่นิยมเท่าใดนัก จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและรูปแบบขององค์กรขึ้นเมื่อประมาณปี ค.ศ. 1911 โดยกลุ่มหัตถกรรมผ้าบาติกกลุ่มหนึ่งในเมืองโซโล (Solo) ที่ได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบองค์กรให้เป็นรูปแบบของสหกรณ์ เพื่อต้องการให้ซาระกัต ดากัง อิสลามมีความเข้มแข็งและสามารถที่จะต่อต้านกับการแข่งขันของจีน จนในที่สุดทำให้ซาระกัต ดากัง อิสลาม ได้เปลี่ยนชื่อองค์กรมาเป็นซาระกัต อิสลาม (Sarekat Islam) ซึ่งการเปลี่ยนจากองค์กรในรูปแบบสหภาพการค้าอิสลามมาเป็นสหภาพอิสลาม เนื่องจากอิทธิพลของกลุ่มพ่อค้าเดิมเริ่มเสื่อมลง นอกจากนั้นยังเกิดเป็นกลุ่มสมาชิกใหม่ๆ ที่แม้จะไม่ได้รับการศึกษาสูง แต่ก็ยังคงเป็นการศึกษาแบบตะวันตก เป้าหมายของซาระกัตอิสลามคือต้องการให้การค้าขายในหมู่ชาวมุสลิมยังคงอยู่และมีการพัฒนาก้าวหน้าต่อไปโดยหวังให้สมาชิกในองค์กรร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และยังต้องการให้มีความก้าวหน้าในเรื่องการพัฒนาจิตใจและเรื่องสวัสดิการทั่วไปขององค์กร²⁵ จะเห็นได้ว่าเมื่อสังคมของชาวพื้นเมืองเริ่มที่ปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยและการนำความเป็นสมัยใหม่เข้ามาของชาติตะวันตก ได้ทำให้เกิดการตื่นตัวของเหล่าปัญญาชนที่มีความปรารถนาอยากสัมผัสถึงสิ่งแปลกที่เข้ามา ผลต่างๆ ที่ตามมานั้นมีทั้งด้านดีและไม่ดีต่อชาวพื้นเมืองสิ่งที่สำคัญที่เกิดจากการเข้ามาของชาติตะวันตก และเป็นจุดสำคัญทางประวัติศาสตร์ของยุคอาณานิคม คือ กระแสการสร้างชาติที่เริ่มเกิดขึ้นจากชาติอื่นๆ ก่อนที่กลายมาเป็นแรงผลักดันให้ก่อเกิดเป็นองค์กรชาวพื้นเมืองและขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องต่อการสร้างชาติในหมู่เกาะอินโดนีส์จึงถือได้ว่าองค์กรชาวพื้นเมืองเป็นส่วนประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในกระบวนการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันของชาติอินโดนีเซียในเวลาต่อมา

นวนิยายเรื่องเรือนกระจก เป็นนวนิยายภาคจบของจตุรภาคแห่งเกาะบูรู นวนิยายเรื่องนี้ได้เปลี่ยนจากมุมมองการเล่าผ่านมิงเกชาวพื้นเมืองที่ต่อต้านอาณานิคม มาเป็นการเล่าเรื่องจากชาวพื้นเมืองผู้ซื่อสัตย์ต่อเจ้าอาณานิคม และพร้อมที่จะ

²³ ปราโมทยา อนันตา ตูร์, *รอย่างก้าว*, หน้า 402.

²⁴ ทวีศักดิ์ เผือกสม, *ประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย: รัฐจารีตบนหมู่เกาะ ความเป็นสมัยใหม่แบบอาณานิคมและสาธารณรัฐแห่งความหลากหลาย*, หน้า 184-185.

²⁵ ไชนุดิน, เอลซา, เฟ็ชรี สุมิตร แพล, (2552), *ประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย*, (กรุงเทพฯ: มูลนิธิตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์), หน้า.278-280.

รับใช้รัฐบาลดัตช์ คือ จาคส์ ปาเงอมานันน์ (Jacques Pangemanann) มีพื้นเพเดิมเป็นชาวเมอานาโด (Menado) แต่พ่อค้าชาวฝรั่งเศสรบไปเลี้ยงเป็นลูกบุญธรรม จึงทำให้ปาเงอมานันน์จบการศึกษาจากยุโรปและเข้าทำงานเป็นตำรวจชาวพื้นเมืองที่ทำงานให้กับรัฐบาลอาณานิคมดัตช์ในหมู่เกาะอินดิส ในนวนิยายเรื่องนี้ได้เข้าสู่จุดสิ้นสุดของนวนิยายจตุรภาคแห่งเกาะบูรูโครงเรื่องภายในจึงเริ่มด้วยเรื่องราวภายหลังจากที่มิงเกถูกจับกุมตัวไปด้วยฝีมือของปาเงอมานันน์ที่ได้รับ การช่วยเหลือจากโรเบิร์ต ซูร์ฮอฟ (Robert Suurhof) ศัตรูเก่าของมิงเก ผลการจับกุมตัวทำให้มิงเกต้องถูกเนรเทศไปเมืองอัมบอน (Ambon) เหตุการณ์การจับกุมตัวมิงเกถือว่าเป็นการกระทำที่อยู่นอกเหนือกฎหมาย ในตอนนั้นมิงเกอยู่ในฐานะผู้นำองค์กรชาเรกัตดากังอิสลาม อันเป็นองค์กรการเคลื่อนไหวที่ช่วยเหลือชาวพื้นเมืองที่ใหญ่ที่สุดในยุคนั้น มิงเกจึงถูกกล่าวหาว่าเป็นบุคคลอันตรายเนื่องจากงานเขียนของมิงเกที่ลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ Medan Priyayi เข้าข่ายต่อต้านรัฐบาลอาณานิคม นอกจากนั้นปาเงอมานันน์ยังถูกขอให้ร่วมเดินทางไปส่งมิงเก ณ เมืองอัมบอน ในระหว่างการเดินทางมิงเกไม่ยอมพูดจាកับปาเงอมานันน์เลย ความเจ็บปวดของมิงเกจึงทำให้ปาเงอมานันน์รู้สึกว่าการกระทำนั้นเป็นการดูถูกและเหยียดหยามต่อตัวเขา เมื่อมิงเกได้ถูกเนรเทศไปอยู่เมืองอัมบอน องค์กรชาเรกัตดากังอิสลามยังคงดำเนินต่อไป และมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยมา และอยู่ภายใต้การดูแลของฮาจี ซามาดี (Haji Samadi)

ในนวนิยายเรือนกระจก ช่วงเวลาที่ปรากฏอยู่ในนวนิยายอยู่ในราวปี ค.ศ.1911-1917 เป็นช่วงเวลาของความรุ่งโรจน์ของขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านเจ้าอาณานิคมดัตช์ ทำให้รัฐบาลอาณานิคมเกรงกลัวต่อขบวนการเคลื่อนไหวของชาวพื้นเมือง และในขณะเดียวกันกระแสการตื่นขึ้นของชาตินิยมจีนในแผ่นดินใหญ่ ก็เป็นแรงจูงใจให้กับกลุ่มชาวจีนในหมู่เกาะอินดิสที่ได้หันมาต่อต้านรัฐบาลอาณานิคม การตื่นตัวของปัญญาชนชาวพื้นเมืองทั้งในหมู่เกาะอินดิสและปัญญาชนจากภายนอกนั้น ทำให้เหล่าปัญญาชนมีแนวคิดการแสวงหาความเป็นชาติ ที่อิสระและมีเสรีภาพ ส่วนปาเงอมานันน์ผู้มีความจงรักภักดีและศรัทธาต่อรัฐบาลอาณานิคมและรับหน้าที่ช่วยเหลือเจ้าอาณานิคมดัตช์ เขายังได้รับการแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาข้าหลวงใหญ่ของอาณานิคม โดยมีหน้าที่สำคัญในการติดตามการเคลื่อนไหวทางการเมืองของชาวพื้นเมือง ปาเงอมานันน์นั้นเลือกที่จะรักษาเกียรติยศและชื่อเสียงของตน ด้วยการยอมรับใช้รัฐบาลอาณานิคม

ท้ายที่สุดตอนจบปาเงอมานันน์ได้ยอมแพ้ต่อมิงเกและยกย่องในตัวมิงเกว่า เป็นคนที่ยิ่งใหญ่และยังคงได้รับเกียรติอยู่เสมอ มิงเกเป็นผู้ที่เสียสละ เข้าช่วยเหลือชาวพื้นเมือง และต่อสู้เพื่อสิทธิของชาวพื้นเมือง แม้ว่าภายหลังจะสูญเสียทุกอย่างที่เขาสร้างขึ้นมาจนหมดสิ้น สำหรับเรื่องราวชีวิตของมิงเก หลังจากที่ได้รับการปล่อยตัว เขาได้กลับมาใช้ชีวิตที่บาดาเวีย แต่ไม่ได้รับอนุญาตให้กระทำการใดๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมืองหรือจัดตั้งองค์กรทั้งสิ้น

4. บทสรุป

นวนิยายชุดจตุรภาคแห่งเกาะบูรูสะท้อนเรื่องราวในยุคอาณานิคมช่วงเวลาประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 18 จนถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 อันเป็นยุคแห่งการตื่นตัวของเหล่าชาวพื้นเมืองที่ตระหนักถึงความเป็นชาติจากการถูกปกครองอย่างกดขี่ภายใต้การปกครองของเจ้าอาณานิคมดัตช์ในหมู่เกาะอินดิส ปราโมเตียบอกเล่าเรื่องราวผ่านตัวละครที่ทำให้ได้เห็นสภาพสังคมอินโดนีเซียในอดีตสมัยที่ยังเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตกและเผยให้เห็นสภาวะจิตใจของมนุษย์ที่ต้องประสบกับความสูญเสียจากการปกครองของเจ้าอาณานิคมดัตช์ นวนิยายจตุรภาคแห่งเกาะบูรูจึงไม่ใช่แค่เพียงเป็นการเล่าประวัติศาสตร์ในยุคอาณานิคมเพียงเท่านั้น แต่ยังเผยให้เห็นถึงเรื่องเล่าประวัติศาสตร์ที่กล่าวได้ว่าเป็นยุคบุกเบิกการเคลื่อนไหวของปัญญาชนชาวพื้นเมืองที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตก เป็นตัวแทนของชาวพื้นเมืองที่ลุกขึ้นเรียกร้องความถูกต้องยุติธรรม ด้วยการก่อตั้งองค์กรเพื่อช่วยเหลือชาวพื้นเมือง นวนิยายชุดจตุรภาคแห่งเกาะบูรูจึงมิใช่แค่เพียงเป็นนวนิยายที่เล่าถึงภาพเบื้องหลังของการปกครองสมัยอาณานิคมเพียงเท่านั้น แต่ยังสามารถสะท้อนถึงเรื่องราวต่างๆ บริบทเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ยุคอาณานิคมดัตช์

ที่นวนิยายจตุรภาคแห่งเกาะบูรูได้ทำการนำเสนอออกมา นั้น ได้ช่วยทำให้เข้าใจถึงเรื่องเล่ายุคอาณานิคมได้อย่างชัดเจน เนื่องจากตั้งเอาบริบทอันสำคัญของยุคดังกล่าวมาสะท้อนอยู่ภายในนวนิยาย

5. เอกสารอ้างอิง

- ไชนูติน, เอลซา, เพ็ชรี สุมิตร แพล. (2552). *ประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
- ทวีศักดิ์ เฟื่องศรี. (2555). *ประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย: รัฐจารีตบนหมู่เกาะ ความเป็นสมัยใหม่แบบอาณานิคม และสาธารณรัฐแห่งความหลากหลาย*. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ
- ปราโมทยา อนันตา ตูร์.(2543). *แผ่นดินของชีวิต*. แปลโดยภักวดี วีระภาสพงษ์. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ
- ปราโมทยา อนันตา ตูร์.(2543). *ผู้สืบทอด*. แปลโดยภักวดี วีระภาสพงษ์. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ
- ปราโมทยา อนันตา ตูร์. (2543). *รอยย่างก้าว*. แปลโดยภักวดี วีระภาสพงษ์. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ
- ภักวดี วีระภาสพงษ์. (2549). *ปรัมมูเตีย อนันตา ตูร์.ฟ้าเดียวกัน*. 4(2) (เมษายน-มิถุนายน)
- วิบูลย์พรรณ ธนไพศาลกิจ.(2544). *ชาวชวาภายใต้ระบบการเพาะปลูก ค.ศ.1830-1870*. สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- Lia Nuralia & Lim Imadudin. (2010). *Kisah Perjuangan Phalawan Indonesia*. Bandung: Ruang Kata.
- Muhammad Rifai. (2010). *Pramoedya Ananta Toer: Biografi Singkat (1995-2006)*. Jogjakarta: Garasi House Book.
- Pramoedya Ananta Toer. (2006.) *Rumah Kaca*. Jakarta: Lentera Dipantara.
- Ricklefs, M.C. (2001). *A History of Modern Indonesia since C.1200*. London: Palgrave.
- Vickers, Adrian. (2005). *A History of Modern Indonesia*, Cambridge: Cambridge University Press.